

To'xtayev Hakim Primovich,

O'zbekiston Milliy universiteti, Ijtimoiy fanlar fakulteti professori v.b.

E-mail: tuxtayevxakim0@gmail.com

YANGI MA'NAVIY MAKON QIYOFASI RIVOJIDA MILLIY VA UMUMINSONIY QADRIYATLAR UYG'UNLIGI

Annotatsiya. Maqolada Yangi O'zbekistonda bunyod etilayotgan yangi ma'naviy makon qiyofasining milliy va umuminsoniy qadriyatlar bilan aloqadorligi, xalqimizning ma'naviy-ma'rifiy hayotidagi islohotlarining jadallashuvi, ma'naviy-ma'rifiy sohasida yo'l qo'yilayotgan kamchiliklarni bartaraf etishga xizmat qiladigan taklif va tavsiyalar berilgan.

Tayanch so'zlar: milliy va umuminsoniy qadriyatlar, umuminsoniy tamoyillar, ma'naviy makon, ma'naviy muhitni sog'lomlashtirish, ma'naviy tarbiya mezonlari, ma'naviy tarbiya, mintaqaviy mafkuraviy xurujlar, milliy g'oyani yanada rivojlantirish, Yangi O'zbekiston mafkurasi, ma'rifatli jamiyat.

Аннотация. В статье рассматривается связь образа нового духовного пространства, создаваемого в Новом Узбекистане, с национальными и общечеловеческими ценностями, ускорением реформ в духовно-просветительской жизни нашего народа, устранением недостатков в духовно-просветительской сфере даны полезные предложения и рекомендации.

Ключевые слова: национальные и общечеловеческие ценности, общечеловеческие принципы, духовное пространство, оздоровление духовной среды, критерии духовного воспитания, духовное воспитание, региональные идеологические атаки, дальнейшее развитие национальной идеи, идеология Нового Узбекистана, просвещенное общество.

Annotation. The article deals with the connection of the image of a new spiritual space created in New Uzbekistan with national and universal values, the acceleration of reforms in the spiritual and educational life of our people, the elimination of shortcomings in the spiritual and educational sphere, useful suggestions and recommendations are given.

Keywords: national and universal values, universal principles, spiritual space, improvement of the spiritual environment, criteria for spiritual education, spiritual education, regional ideological attacks, further development of the national idea, ideology of New Uzbekistan, enlightened society.

Kirish. Dunyo turli manfaatlar to'qnashuv maydoniga aylangan bugungi kunda insoniyatning baxtli va xotirjam turmushiga tahdid soladigan xatarlar qatorida milliy qadriyatlarning qadsizlanishi va ma'naviyatning qashshoqlashuviga olib keladigan muammolar ham ko'payib bormoqda. Jahon xalqlari qatori yurtimiz aholisi ham yangi uyg'onish davri poydevorini yaratish asnosida erkin, zamonaviy talablarga javob beradigan, yangi ma'naviy makonni bunyod etishni maqsad qilgan.

Yangi O'zbekiston – faqatgina boy tabiiy zaxiralorigina yoki katta sarmoyalar sarflanadigan sohalargagina emas, balki ulkan aql-zakovatga, yuksak ma'naviy-madaniy imkoniyatlarga ega davlatdir. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganidek, “Biz bu yo‘lda islohotlarimizning asosiy harakatlantiruvchi kuchi bo‘lgan jamiyatimiz a‘zolarining bilim va salohiyati, kuch va imkoniyatlarini, butun azm-u shijoatimizni ishga solishimiz lozim. Shundagina mamlakatimiz, xalqimiz orzu qilgan, jahon maydonida kuchli

salohiyat, munosib obro‘-e‘tiborga ega bo‘lgan, har tomonlama obod va farovon davlatga aylanadi”¹.

Yangi O‘zbekistonda bunyod etilayotgan yangi ma‘naviy makonning qiyofasi insonlar baxtli, tinch-totuv yashayotganligi, milliy va umuminsoniy qadriyatlar va ma‘naviyat tamoyillariga yo‘g‘rilgan jamiyat ekanligidan dalolatdir.

Dunyoviy va mintaqaviy mafkura xurujlari davrida bunday ezgu g‘oyalar, yuksak ma‘naviy tamoyillarga asoslangan ijtimoiy makonni yaratish imkoni bormi, bu maqsad yo‘lida nimalar qilish kerak, degan savol kun tartibiga chiqadi. Eng avvalo bu maqsad yo‘lida, o‘z-o‘zidan, yoshlarni ajdodlarimizdan qolgan ulkan ma‘naviy-axloqiy meros, milliy qadriyatlarga oshno qilish, ularda ma‘naviy yuksalish, bilim olish va komillikka intilishni rag‘batlantirish asosiy masalaga aylanadi. Shunday ekan, yoshlarni har tomonlama yetuk insonlar qilib tarbiyalash, ularni zararli illatlardan saqlash, avvalo, jamiyatimizda sog‘lom fikr hamda qudratli kuch ustuvor bo‘lishiga zamin yaratishini bir daqiqqa ham unutmash kerak.

Asosiy qism. Mamlakatimiz yangi ma‘naviy makon yaratishni maqsad qilingan ekan, xalqimizning ma‘rifiy hayotidagi islohotlarini jadallashtirish, ma‘naviy muhitni sog‘lomlashtirish ishida sustkashlikka yo‘l qo‘ymaslik talab qilinadi. Yangi ma‘naviy makon “u – biz orzu qilayotgan Yangi O‘zbekistonning ma‘naviy qiyofasi yaqqol aks etadigan, xalqimiz intilayotgan va el-yurtimiz baxtiyor yashaydigan ma‘rifatli jamiyat”dir². Shuni hisobga olgan holda, jamiyat ma‘naviyatiga, yoshlar tarbiyasiga mas‘ul bo‘lgan ota-ona, mahalla, olimlar, ijodkorlar, huquq-tartibot idoralari va boshqalar o‘z faoliyatini jadallashtirishi kerak.

Jamiyatimiz rivoji yo‘lida bir qator, jumladan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Madaniyat va san‘at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi; O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “2020–2025-yillarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish va qo‘llab-quvvatlash milliy dasturini tasdiqlash to‘g‘risida”gi hamda ta‘lim-tarbiya, ilm-fanga qiziqishga doir bir necha tegishli qaror va farmonlar qabul qilindi.

¹ Mirziyoyev Sh. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To‘ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: O‘zbekiston, 2022.

² O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2022 yildagi PQ-112-sonli Qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-5849580>

Ayniqsa, madaniyat va san‘at sohasiga alohida e‘tibor qaratilayotgani, respublikaning hamma hududlarida mashhur adabiyot va san‘at vakillari nomi bilan ataluvchi ijod maktablari tashkil etilayotgani ham ma‘naviy hayotimizda muhim voqeaga aylanmoqda.

Yosh ijodkorlarga qaratilayotgan e‘tibor, barcha joylarda zamon talabiga javob beruvchi kutubxonalarning bunyod etilishi, “yosh kitobxon” tanlovining tashkil etishi; “Adiblar xiyoboni” majmuasining ochilishi, buyuk san‘atkorlarimizning ijodiy maktablari tashkil etilishi, “Besh tashabbus”, “Obod qishloq”, “Obod mahalla” kabi ijtimoiy harakatlari, yuksak ma‘naviyat, sog‘lom dunyoqarash g‘oyalari asosida singdirilmoqda.

Ammo shunisi achinarliki, o‘tkazilgan tahlillar asosida amalga oshirilayotgan ayrim ishlarning natijasizligi, masalani qayta ko‘rib chiqis lozimligini talab qiladi. Jamiyat a‘zolariga milliy va umuminsoniy qadriyatlarni sodiqlik ruhida singdirishning ma‘naviy asoslarini yaratish borasidagi ishlarda kamchiliklar kuzatilmoqda. Ayniqsa, yoshlar ongiga virtual olam orqali qilinayotgan g‘oyaviy tajovuzlar, turli zararli ruhdagi ekstremistik oqimlar guruhlariga ergashtirish, “ommaviy madaniyat” niqobi ostidagi buzg‘unchi mafkuraviy xurujlarning ta‘siri uchramoqda.

Xo‘sh, ayni vaqtda bunday ta‘sirga tushib qolayotgan kimsalarning sababi nimada? – degan savol tug‘ilishi tabiiy. Bu ishlarni yoshlarni turli ko‘rinishdagi tahdidlardan asrash, ularni yuksak vatanparvarli g‘oyasi ruhida tarbiyalash mezonlarining nazariy asoslarini ishlab chiqish, zamonaviy ilmiy-tadqiqot ishlarni kengaytirish, yoshlar qalbiga har qanday g‘oyaviy xurujga qarshi mafkuraviy immunitetni tarbiyalash borasidagi ma‘naviy tarbiyaviy ishlarni kuchaytirish kerakligidan dalolat beradi.

Demak, jamiyatimizda hamon ijtimoiy, siyosiy, huquqiy, ma‘naviy ongning yetarli tarbiyalanmaganligi, dunyodagi murakkab siyosiy, ma‘naviy, g‘oyaviy jarayonlarni anglash va tahlil qilish darajasining pastligi kabi omillar, terrorizm, diniy ekstremizm, aqidaparastlik, odam savdosi va boshqa transchegaraviy tahdidlarga qarshi kurashishda ma‘naviyat-ma‘rifat omilidan asosiy qurol sifatida foydalanishga yo‘l bermaydi.

Ayniqsa, ommaviy axborot vositalari hamda internet tarmog‘i orqali tarqatilayotgan audio

va video mahsulotlari orqali kirib kelayotgan ichkilikbozlik, giyohvandlik, zo'ravonlik va axloqiy buzuqlik kabi yemiruvchi illatlarga qarshi tarbiyaviy g'oyaviy ishlar ta'sirini kuchaytirish zarur.

Yoshlar ongi va tafakkurini rivojlantirishda ijtimoiy-gumanitar fanlar o'qitilishida yangicha yondashuv usullarini hamda bu fanlarni real hayot bilan bog'lanishi, zamonaviy yoshlarning qiziqishlari va ehtiyojlariga javob berishi kabi masalalarga e'tibor qaratish dolzarbdir.

Bugungi tahlikali zamonda rivojlanish yo'limizda ko'ndalang turgan qator masalalar bilan to'qnashmoqdamiz. Darhaqiqat, jamiyatimizda uzoq kelajakka mo'ljallangan ma'naviy tarbiya mezonlari va tamoyillarini ishlab chiqish, ma'naviy-ma'rifiy ishlarni butunlay yangi bosqichga olib chiqish kerak. Oxirgi yillarda O'zbekistonni 2030-yilgacha rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi doirasida ma'naviy-ma'rifiy sohani rivojlantirish bo'yicha ham qator qarorlar qabul qilindi va shu asosda ish olib borilmoqda.

Dunyo miqyosida ma'naviyat qashshoqlashuvi kuzatilayotgani sohaning tamoyillari ahamiyatini tobora oshirmoqda. Shu bois Respublika ma'naviyat va ma'rifat kengashiga raislik qilish O'zbekiston Respublikasi Prezidenti zimmasiga yuklandi. Hududiy bo'limlarni esa hudud hokimi boshqarishi belgilandi. Bu esa ma'naviy-ma'rifiy ishlarning davlat siyosati darajasiga ko'tarilgani hamda barcha vazirlik, idoralar, nodavlat tashkilotlar, banklarning, qolaversa barcha tadbirkorlarning jiddiy vazifasiga aylanganini ko'rsatadi.

Joylarda ixtisoslashgan klasterlarni tashkil qilib, hudud hokimlarining qishloq xo'jaligi borasidagi mushkullarini yengil qilmoqdamiz. Endi ularning ma'naviyat targ'iboti bo'yicha faoliyatini tahlil qilish vaqti keldi. Chunki, ular boshqarayotgan hududdagi aholining kayfiyati, ma'naviy ehtiyojlari, qiziqish va intilishlari o'rganilmas ekan, jamiyatda ijobiy o'zgarishlar yuz bermaydi.

Dunyoda umuminsoniy va milliy qadriyatlarining oyoqosti bo'lish hollari kuchayib bormoqda. So'nggi yillarda jahonni larzaga solgan koronavirus pandemiyasi fonida esa xudbinlik, tajovuzkorlik kayfiyati insonlar ongiga xavf solib qo'ydi. Mana shunday vaziyatda bizga milliy ong, qadriyatlar, ming yillik axloqiy qarashlarimiz, xalqimizga xos mehr-oqibat, bag'rikenglik, sabr-bardosh kabi fazilatlar qo'l keladi.

Jamiyatimizda so'z erkinligi, oshkoralik, ochiqlik va demokratiya yo'lida jamiyatda bu tamoyillar ustuvorligiga erishish yo'lida harakat amalga oshirilmoqda. Ommaviy axborot vositalarini rivojlantirish, so'z va ijod erkinligini ta'minlash, ijtimoiy sohag'larga oid qonunchilikni o'stirish, qonun ustuvorligiga erishish asosiy vazifalarimizdandir.

O'z o'rnida axborot maydonida faoliyat yuritayotgan mutaxassis va blogerlar mavjud qonuniy talablarga rioya qilishlari shart. Jamiyatda bo'layotgan o'zgarishlar, voqea-hodisalar to'g'risidagi xolis axborotlarni o'z vaqtida, ro'y-rost yetkazish ayrim g'arazli kimsalar tarqatadigan yolg'on xabarlarini yo'qqa chiqaradi. Shuning uchun vazirlik va idoralardagi axborot xizmatlari faoliyatini kuchaytirish, tezkorlikka e'tibor berish lozim.

Shu o'rinda Respublika ma'naviyat va ma'rifat kengashi fidoyi olimlar, ijodkorlar boshini qovushtirib, ularning bugungi hayot nafasi, jamiyatdagi ijobiy o'zgarishlarning mazmun-mohiyatini yoritishga qaratilgan faoliyatni muvofiqlashtirish choralari ko'rish kerak. Ijodkorlar, ziyoli insonlar xolis va ta'sirchan axborotlar tarqatishda oldingi safda bo'lishi kerak.

Bu yo'nalishdagi yana bir mahsuldor omil Internet tarmog'i bo'lib, "Ma'naviyat.uz" portalining yaratilishi va unda ma'naviyat sohasiga doir ma'lumotlar, yangiliklarni joylashtirib borilishi eng katta masaladir.

Ma'naviy tarbiya yo'lida amalga oshirilayotgan ijobiy o'zgarishlar qatori xalq e'tiroziga sabab bo'layotgan holatlar ham mavjud. Ayniqsa, ayrim davlat va nodavlat telekanallarida namoyish etilayotgan ko'rsatuvlar, seriallar, ko'p sonli reklamalarning saviyasi talab darajasida emasligi. Ba'zi dasturlar ma'naviy oziq berish o'rniga yoshlarni yengil hayot tarziga odatlanishga, milliy ma'naviyatdan, mentalitetdan uzoqlashishga olib keladi. Shu sababli odamlar orasida "Telekanallarda badiiy kengashlar bormi o'zi, ular qayoqqa qarayapti?" degan haqli e'tirozlar ko'payib bormoqda. Bundan kelib chiqadigan navbatdagi vazifa – sohaga aloqador bo'lgan barcha tashkilotlar huzuridagi Badiiy kengashlar faoliyatini tubdan yaxshilash masalasiga e'tibor qaratish kerak. To'g'ri, "yangilanish, tabiat, jamiyat va inson tafakkuri taraqqiyotining ajralmas qismidir,

lekin yangilanishning taraqqiyotdan farqi shuki, taraqqiyot ko'proq miqdoriy ko'rsatkichlar bilan ifodalansa, yangilanish uning sifat belgilarini ifodalaydi³. Demak, O'zbekiston telekanallarida namoyish etiladigan har bir ko'rsatuvning sifat jarajasiga alohida e'tibor qaratish lozim.

Ma'naviy-ma'rifiy ishlarni xalqqa yetkazish, har bir fuqaroda o'zi va vatani taqdiriga befarq bo'lmaslik masalasiga jiddiy e'tibor qaratish kerak. Keskin globallashuv jarayonida ma'naviy tahdidlarga qarshi ma'naviy immunitetni shakllantirish, ma'naviy hayotni boyitish masalasi, davlat va jamoat tashkilotlarining bu yo'nalishdagi faoliyatini kuchaytirish vazifasi dolzarblashmoqda.

Yurtimizda yangi ma'naviy makonni, jamiyat a'zolarida yangicha tafakkur tarzini shakllantirish borasida quyidagi vazifalarni amalga oshirish taklif etiladi:

- Ma'naviy-ma'rifiy sohada olib borilayotgan keng ko'lamli islohotlar, qabul qilinayotgan qonun va qarorlarning mazmun-mohiyatini xalqqa yetkazish va bu boradagi faollikni oshirishga qaratilgan ishlarni jadallashtirish;

- joylarda ijtimoiy-ma'naviy muhitni yaxshilash borasida oila-mahalla-ta'lim muassasasi-mehnat jamoalari shaklida tizimli ish olib borish va shu asosda zamonaviy texnologiyalarni jalb qilgan holda, hududlar kesimida ma'naviy muhitni optimallashtirish xaritasini shakllantirish;

- jamiyatimizda ma'naviy-ma'rifiy targ'ibot-tashviqot ishlarini "Jaholatga qarshi ma'rifat" shiori ostida tashkil etish hamda kreativ va ta'sirchan usullar yordamida natijadorlikka erishish;

- ma'naviy-ma'rifiy targ'ibotni amalga oshirishga qaratilgan dasturlarimizda, yoshlarimizni vatanparvar, fidoyi, mustaqil fikrli qilib tarbiyalashga doir chora-tadbirlarni aks ettirish va ularning ijrosini nazorat qilish, yosh avlod ongini zaharlash, yo'ldan adashtirishga urinadigan g'oyaviy tahdidlardan asrashga ustuvor ahamiyat qaratish;

- jamiyat taraqqiyotiga xalal beradigan korrupsiya, befarqlik, loqaydlik milliy qadriyatlarimizga nisbatan bepisandlik kabilarni yoqotish;

- mamlakatimiz a'zolarining mediamadaniyatini shakllantirish va yuksaltirish, madaniyat

va san'at sohasining hamma yo'nalishlarida, nashriyotlar ishida va ommaviy axborot vositalarida axloq mezonlari, milliy ruh va milliy qadriyatlarimizning ustuvorligini ta'minlash;

- dunyoning siyosiy va mafkuraviy jarayonlaridan har doim boxabar bo'lish, terrorizm, aqidaparastlik, narkobiznes va boshqa chegara bilmas jinoyatlarga qarshi kurash xalqaro hamkorligini kuchaytirish;

- yurtimizda mavjud ko'p millatlilik, azaliy totuvlik, diniy bag'rikenglik fazilatlarini mustahkamlash, yosh avlodga islom dini bilan bir qatorda boshqa diniy qarashlarni hurmat qilish, boshqa millat vakillariga ehtirom ko'rsatish kabi zarur tadbirlarni ishlab chiqish;

- tarbiyaviy ma'naviy ishlarni tashkil etishda yuqori natijalarni qo'lga kiritgan davlatlar tajribasini o'rganish, ma'naviy-mafkuraviy jarayonlarni ilmiy-amaliy jihatdan tahlil qilishda sohadagi faoliyatlarni yangi bosqichga ko'tarish;

- ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarning yillik monitoringini maktabgacha ta'lim, umumiy o'rta ta'lim, o'rta maxsus, oliy ta'lim, mahalla va boshqa mas'ul idoralar kesimida organish hamda aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etishga ilmiy jihatdan yondashish;

- ma'naviy-ma'rifiy tarbiya hamda gumanitar fanlarga doir ilmiy tadqiqotlar, innovatsion loyihalarni qo'llab-quvvatlash, erishilgan natijalarni amaliyotga tatbiq etilishini ta'minlash va sohaga bo'lgan qiziqishlarni rag'batlantirish;

- ma'naviy targ'ibot-tashviqot ishlarini tashkil qilishda aholining yosh, hududga va kasbiga doir xususiyatlarini hisobga olib, maqsadga muvofiq, mazmunli va aniq yo'naltirilgan yondashuvni hamda uni amalga oshirish mexanizmini ishlab chiqishdan iborat.

Yuqoridagilardan kelib chib, "Mamlakatimizda yangi ma'naviy makonni samarali shakllantirish uchun aniq maqsadga yo'naltirilgan chora-tadbirlar dasturi"ni amalga oshirishda ijtimoiy hayot sohalariga tatbiq etish zarur. Mazkur dastur doirasidagi ishlarni tashkil etish yo'l-yo'riqlarini belgilashda, sohaga doir qonun hujjatlarining mazmun-mohiyatini ommaga keng ko'lamda yetkazish orqali ularda daxldorlik hissini kuchaytirish masalasiga jiddiy e'tibor qaratish kerak.

Pespublikamizda ma'naviyatni rivojlantirish o'zining g'oyaviy-mafkuraviy, ma'naviy-axloqiy

³ Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2010. – 680-b.

negizlariga ega bo'lib, ular "umuminsoniy qadriyatlarga sodiqlik, xalqimizning ma'naviy merosini mustahkamlash va rivojlantirish, insonning o'z imkoniyatlarini erkin namoyon qilishi, insonparvarlik va vatanparvarlik"⁴dan iborat. Yangi O'zbekistonning milliy g'oyasi insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik asosiga quriladi. Jamiyatimiz mafkurasi insonning qadr-qimmati, haq-huquqlari, farovon hayotini ta'minlashga, ezgu va insonparvar g'oyalarni singdirishga xizmat qiladi. Bugun davlatimiz va jamiyatimiz milliy g'oya va ma'naviy yangilanish borasida ham yangi bosqichga ko'tarildi, bir qancha amaliy natijalarga erishildi. "Mustaqil O'zbekistonning kuch-qudrati manbayi – xalqimizining umuminsoniy qadriyatlarga sodiqligidir. Xalqimiz adolat, tinchlik, ahil qo'shnihilik va insonparvarlikning nozik kurtaklarini asrlar osha asrab-avaylab kelmoqda. O'zbekistonni yangilashning oliy maqsadi ana shu an'analarni qayta tiklash, ularga yangi mazmun bag'ishlash, zaminimizda tinchlik va demokratiya, farovonlik, madaniyat, vijdon erkinligi va har bir kishini kamol toptirish uchun zarur shart-sharoitlar yaratishdir"⁵.

Har sohada bo'lganidek, milliy g'oyani yanada rivojlantirish va ta'sirchanligini oshirishga to'siq bo'layotgan muammolar ham talaygina. Mintaqamiz va butun dunyoda geosiyosiy vaziyat murakkablashib, odamlarning qalbi va ongini egallashga urinishlar kuchaygan davrda mamlakat daxlsizligi va xalqimiz hayotini har jihatdan himoyalashda, ayniqsa zararli g'oyalarga qarshi immunitetni hosil qilishda zamon sur'atidan ortda qolish kuzatilmoqda. "Shuningdek, milliy g'oya targ'iboti, mafkuraviy profilaktikaning zamonaviy usul va vositalari ta'sirchanligini ta'minlaydigan azaliy qadriyatlarimiz, xalqimizning asrlar davomida shakllangan hayot tarzini barpo qilishga yo'naltirilgan buzg'uncha g'oyalar va yot mafkuralarga qarshi faoliyatni hozirgi davr talablari darajasida tashkil etishga yordam beradigan, samarali mexanizm shakllanmagan"⁶.

⁴ Mamashokirov S., Qodirova E., Tog'ayev Sh. O'zbekistonda yangi jamiyat qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. – Toshkent: TAQI, 2004. – B.28.

⁵ Karimov I.A. Inson manfaatlari ustvorligin ta'minlash barcha islohat va o'zgarishlarimizning bosh maqsadidir. "Xalq so'zi" gazetasi, 9-fevral, 2008-yil.

⁶ Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.

Shuningdek, aholining ayrim qatlam va guruhlariga mafkuraviy tahdidlar mohiyatini yetarlicha anglamaslik, ularning xatari xususida bilim va tasavvurga ega emasligi natijasida milliy g'oya omilidan g'oyaviy himoyada samarali foydalana olinmayotganligini e'tiborga olgan holda, milliy g'oya mazmun-mohiyati xususida yaxlit tushuncha va tasavvurlarni chuqur singdirish, amalga oshirilayotgan islohotlarga daxldorlik hissini rivojlanish jarayonlarini talab darajasida tashkil etishga qaratishdan iborat. Bu masala bilan shug'ullanadigan ilmiy xodimlar faoliyatini amaliyotga yetarlicha tatbiq etish masalasiga e'tibor qaratish hayotiy zaruriyatga aylanmog'i darkor.

Ma'naviy-ma'rifiy ishlarda, milliy g'oyani targ'ib qilish bo'yicha tadbirlarda vatanparvarlik, fidoyilik, xalqparvarlik kabi ezgu g'oyalar faqat shior darajasida qolmasligini, bunda milliy g'oya bo'yicha umuminsoniy qonuniyatlar va yurtimizgagina xos bo'lgan tamoyillarni uzviylikda amaliyotga kiritish mexanizmlarini yaratish va uni amalga joriy etish, davlatimizni yuqori rivojlangan mamlakatlar safida ko'rishni istaydigan va fuqarolik mas'uliyatini chuqur his qiladigan, innovatsion va kreativ fikrlashga qodir barkamol insonlarni tarbiyalashning milliy g'oya asosidagi konseptual asoslari ishlab chiqishga e'tibor qaratish kerak.

Ayni vaqtda xalqimiz ma'naviyatini yuksaltirishga xizmat qiladigan umuminsoniy va milliy qadriyatlar, an'analar va urf-odatlar nisbatan e'tiborsizlik, ukarning qadrsizlanish holatlari ham kuzatilmoqda. Aynan shu omillar jamiyat hayotida dunyoviylik va diniy dunyoqarashning sog'lom muvozanatini ta'minlaydi, o'zining tarbiyaviy ta'siri bilan ajralib turadi.

Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek, "...biz barpo etayotgan Yangi O'zbekiston mafkurasi, avvalo, insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik mafkurasi bo'ladi"⁷. Shunga asosan, jamiyatimizda bunyodkor milliy g'oyani mustahkamlashga qaratilgan faoliyatimizni butunlay yangi pog'onaga olib chiqish vaqti keldi. Bu yangi davlat mafkurasini yaratishga urinish yoki oldingi milliy istiqlol mafkurasini zamonga moslashtirish emas, balki yangi g'oyaviy yangilanish sari qadamdir. Bu jarayon jahon ideosferasining ilg'or va ta'sirchan tarkibiy qismiga aylanishi zarur.

⁷ Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.

Demak, O'zbekistonda jamiyatni reideologiyalash strategiyasi hamda hayotiy tamoyillarni g'oyaviy yangilash konsepsiyasini va uni amalga oshirish dasturini ishlab chiqish asosiy zaruriyatlardan biriga aylanmoqda.

Ma'naviyat va ma'rifat sohasidagi kamchilliklarni bartaraf etish, zamonaviy fikrlaydigan, milliy va umuminsoniy tamoyilarni o'zlashtirgan, milliy g'oya ruhida tarbiyalangan yosh avlodni kamol toptirish yo'lida quyidagilarni hisobga olish lozim:

- Milliy g'oya va Yangi O'zbekiston mafkurasi targ'ibotini kuchaytirish va bu ishga aloqador tashkilotlar faoliyatida ta'sirchanlikni, milliy g'oya targ'iboti hamda ma'naviy-ma'rifiy ishlarning natijadorligi, ta'sirchanligini oshirish maqsadida jamiyatni reideologiyalash konsepsiyasini ishlab chiqish;

- mazkur sohadagi muammolarni, atrofda kechayotgan murakkab mafkuraviy jarayonlarni ilmiy jihatdan o'rganish va baholash, faoliyatdagi ustuvor vazifalarni hamda bu jarayonlarning aholi turli qatlamlariga o'tkazayotgan ta'sirini o'rganib chiqish va ma'naviyatimizga, turmush va fikrlash tarzimizga zid bo'lgan turli g'oyalar, qarashlar va mafkuralarning asl mohiyatini ochib berishga xizmat qiladigan fundamental tadqiqotlar olib borilishini qo'llab-quvvatlash;

- aholining turli yosh qatlamlari orasida milliy va axloqiy qarashlarimizni targ'ib qilishga, yurtdoshlarimiz qalbida Vatan kelajagiga ishoq va sadoqat, insonparvarlik tuyg'ularini singdirishga yo'naltirilgan ma'rifiy tadbirlar, davra suhbatlari, ma'naviyat darg'alari bilan uchrashuvlar tashkillashtirish;

- olimlar, ijodkorlar, siyosatdonlar ishtirokida chegaralar daxlsizligi, Vatanimiz tinchligiga rahna soladigan mafkuraviy xurujlar va ulardan ko'zlanayotgan maqsadlar haqida haqiqatlarni yetkazish, aholiga davlatimiz siyosatining ustuvor yo'nalishlari va barcha sohalarida olib borilayotgan islohotlarning maqsadi, qabul qilinayotgan qonunlar, qarorlar, davlat dasturlarining mohiyati xususida tushunchalar berib borish hamda hushyorlikka chaqirishga qaratilgan targ'ibot-tashviqot ishlarini kuchaytirish;

- uzluksiz ta'lim tizimida ma'naviy-axloqiy tamoyillarni mustahkamlash, yoshlar qalbi va ongiga milliy g'oyamizni singdirish, ularda chuqur idrok va yuksak ma'naviyat, keng dunyoqarash va

tanqidiy fikrlash fazilatlarini rivojlantirish hamda har qanday ma'naviy tahdidga nisbatan immunitetni hosil qilish;

- davlat va jamiyat ildiziga bolta uradigan yurt va yoshlar taqdiriga bepisandlik, shuningdek, loqaydlik, ta'magirlik, korrupsiya, mahalliychilik, kabi illatlarga ma'naviy-ma'rifiy qarshi kurash yo'llarini topish;

- jahonda kechayotgan mafkuraviy jarayonlarni kuzatish va o'rganish orqali jinoyatchilikka qarshi xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, g'oyaga qarshi g'oya bilan kurashish yo'llarini jadallashtirish zarur.

Xulosa. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmonida "Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash, ushbu sohani tubdan isloh etish va yangi bosqichga olib chiqish vazifalari" borasidagi maqsadlarning aniq-tiniq belgilab berilgani esa bu jabhadagi ishlarni yanada jadallashtirmoqda. Mazkur sohaning huquqiy asoslarini mustahkamlash, ma'naviyat jabhasiga doir zarur qonun hujjatlarini xalqaro hamda milliy tajribadan unumli foydalagan holda ishlab chiqish zarurati yuzaga kelmoqda.

Bu esa ma'naviyat sohasidagi davlat siyosatining asoslari to'g'risidagi tartib-qoidalarni, mazkur yo'nalishda inson kamoloti va jamiyat taraqqiyoti uchun nihoyatda muhim bo'lgan huquqiy normalarni konstitutsiyamizda muhrlab qo'yish imkonini ham vujudga keltirmoqda.

Ma'rifatli jamiyat yaratishga kirishar ekanmiz, avvalo, ta'lim tizimini takomillashtirish, bor e'tiborimizni farzadlarimizning zamonaviy ilmlarni egallab, barkamol insonlar bo'lib yetishishiga qaratish lozim. Bilim va ma'rifat yurtimiz tinchligiga rahna solmoqchi bo'layotgan g'arazli kimsalarga qarshi kurashning eng ishonchli qurolidir. Dunyo xalqlari orasiga sovuqchilik tushirib, o'zlari urush olovida isinadigan yovuz kuchlarga qarshi turishda xalqning birdamligi, hushyor va ogohligi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Mirziyoyev Sh. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 02.02.2022 yildagi PQ-112-sonli qarori // <https://lex.uz/uz/docs/-5849580>
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 14.12.2020 yildagi 781-sonli qarori // <https://lex.uz/ru/docs/-5160827>
4. Ma'naviyat asosiy tushunchalar izohli lug'ati. - Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2010. – 680-b.
5. Mamashokirov S., Qodirova E., Tog'ayev Sh. O'zbekistonda yangi jamiyat qurilishining g'oyaviy-mafkuraviy masalalari. – Toshkent: TAQI, 2004.
6. Karimov I.A. Inson manfaatlari ustvorligin ta'minlash barcha islohot va o'zgarishlarimizning bosh maqsadidur "Xalq so'zi", 9-fevral, 2008-yil.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Yangi O'zbekistonning 2022–2026-yillarga mo'ljallangan taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni // <https://lex.uz/uz/docs/-5841063>